

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 482/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lapsivaikutusten arvioinnista alkoholilain kokonaisuudistuksessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Merja Mäkisalo-Ropponen /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 482/2017 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että alkoholilain vaikutusten arvioinnissa huomioidaan lapsinäkökulma?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Säädösehdotusten vaikutusten arviointia koskevien ohjeiden (OM; julkaisu 2007:6) mukaan lapsiin kohdistuvilla vaikutuksilla tarkoitetaan suoria ja epäsuoria vaikutuksia, joita päätöksellä on lapsiväestön tai sen osan jokapäiväiseen elämään. Arvioinnissa tulee selvittää yleisesti edistääkö hanke ja miten lapsen etua sekä tunnistaa ennakoita erityisesti lasten kannalta kielteiset vaikutukset, jotta ne voitaisiin välttää.

Alkoholilain kokonaisuudistuksen perusteluissa (HE 100/2017 vp) on ensin arvioitu yleisesti alkoholin aiheuttamia haittoja lasten näkökulmasta. Nykytilan kuvauksessa on käsitelty ikäryhmittäin alkoholin aiheuttamia sikiövaurioita, vanhempien alkoholinkäytön vaikutuksia lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen, alkoholin aiheuttamia lastensuojelutarpeita sekä nuorten alkoholinkäytön aiheuttamia riskejä. Nykytilan arvioinnissa on erikseen korostettu, että vaikka nuorten alkoholinkäyttö yleisesti on vähentynyt koko 2000-luvun, tämä trendi ei ole koskenut koko ikäluokkaa.

On selvää, että alkoholilain tavoitteena on edelleen vähentää ja ehkäistä kaikkia alkoholin aiheuttamia haittoja. Haittoja vähennetään jatkossakin esimerkiksi alkoholijuomien vähittäismyyntimonopolin ja elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden kautta. Lain 1 §:ään on myös lisätty lain tavoitteeksi myös muille kuin alkoholin käyttäjille aiheutuvien haittojen ehkäiseminen. Varsinaisessa vaikutustenarvioinnissa on toisaalta tuotu esiin, että alkoholin saatavuuden lisääminen ei edistä lasten ja nuorten suojeluun tähtäävien lakien tarkoitusten toteutumista ja viitattu tältä osin YK:n yleissopimukseen lapsen oikeuksista (59/1991), joka velvoittaa asettamaan lapsen edun etusijalle lasta koskevassa päätöksenteossa ja painottaa lasten oikeutta parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan. Sopimuksen toteutumista valvova komitea totesi vuonna 2011 Suomen osalta huolen aiheeksi nuorten alkoholinkäytön ja tupakoinnin.

Erityisenä uhkana on arvioinnissa mainittu vanhempien hallitsemattoman alkoholinkäytön lisääntyminen, koska sen vaikutukset lapsiin ovat pitkäkestoisia ja heijastuvat myöhemmällä iällä mielenterveys- ja päihdeongelmien ja huono-osaisuuden riskeinä. Alkoholijuomien luvanvaraisen vähittäismyyntin muutokset saattavat lisätä käyttöä ja käyttötilanteita kodeissa. Arvion mukaan lasten ja perheiden kokemat haitat lisääntyvät. Alkoholijuomien saatavuuden ja

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 482/2017 vp

myynninedistämisen lisääntyminen voi arvion mukaan hidastaa alaikäisten alkoholinkäytön vähenemistä. Vahvempien juomien saatavuuden lisääminen on lisäriski erityisesti kokemattomille ja humalahakuisesti juoville nuorille.

On selvää, että kaikkia alkoholihaittoja pyritään jatkossakin ehkäisemään laajoilla käytettävissä olevilla toimenpiteillä. Alkoholiverojen korottaminen vähentää tutkimustiedon mukaan tehokkaasti alkoholihaittoja. Alkoholilainsäädännön toimeenpanoa tulee jatkossa tukea paikallisen ja alueellisen tason ehkäisevällä päihdetyöllä. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistetään ja eriarvoistumista pyritään vähentämään sekä olemassa olevissa palvelurakenteissa että hallituksen usean kärkihankkeen toimenpiteillä.

Helsingissä 24.11.2017

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko